

УДК 378.016:811.111

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863.2/28.208674>**Алла КРАСУЛЯ,***orcid.org/0000-0003-2048-1879*

кандидат педагогічних наук,

старший викладач кафедри германської філології

Сумського державного університету

(Суми, Україна) *a.krasulia@gf.sumdu.edu.ua***Владислав КРАВЧЕНКО,***orcid.org/0000-0001-6440-0570*

студент IV курсу

факультету іноземної філології

та соціальних комунікацій

Сумського державного університету

(Суми, Україна) *vladislavvasilevich1999@gmail.com*

ФОРМУВАННЯ НАВИЧКИ ДИГІТАЛЬНОГО ЧИТАННЯ У СТУДЕНТІВ-ПЕРЕКЛАДАЧІВ

Стаття присвячена концепції дигітального читання та обґрунтуванню його впровадження у процес вивчення іноземних мов у підготовці студентів-філологів, зокрема перекладачів. Пояснюється важливість цифрової грамотності у професійній та освітній сферах, її зв'язок із дигітальним читанням. У статті подано визначення понять «дигітальний текст» і «друкований текст», виділяються основні відмінності між ними, переваги та недоліки, когнітивні особливості сприйняття цих текстів студентами. Визначено, що дигітальне і традиційне читання потребують розвитку окремих навичок із застосуванням різних методів викладання та стратегій навчання. Зазначено три підходи до читання іноземною мовою: структурний, когнітивний, метакогнітивний. Розглянуто застосування релевантних теорій для дигітального читання іноземною мовою. Представлено основні класифікації метакогнітивних стратегій, які використовуються під час читання іноземною мовою, в тому числі й на електронних носіях, до яких входять глобальні, допоміжні та стратегії вирішення проблем. Наведено визначення понять «скімінг» і «сканування» як глобальних метакогнітивних стратегій. Описано експеримент, у процесі якого було виявлено відмінності у результатах виконання завдань зі сканування, скімінгу і розуміння прочитаного залежно від формату тексту, який застосовувався під час заняття. Проаналізовано результати опитування щодо відмінностей застосування стратегій в процесі дигітального і традиційного читання. Окреслено основні переваги та недоліки обох форматів, на які звертають увагу студенти-перекладачі. Визначено, що основними недоліками читання на електронних носіях є нижчий рівень концентрації уваги, відсутність фізичного контакту з книгою, незручність виділення ключової інформації та створення позначок; а головними перевагами – можливість налаштувати розмір тексту та доступність дигітальних текстів онлайн. Зазначено, що наявні недоліки можна компенсувати шляхом візуальної організації тексту. На основі отриманих даних надано рекомендації щодо запровадження елементів дигітального читання на заняттях з іноземної мови.

Ключові слова: дигітальне читання, розуміння прочитаного, скімінг, сканування, друкований текст, викладання іноземної мови.

Alla KRASULIA,*orcid.org/0000-0003-2048-1879*

Candidate of Pedagogical Sciences,

Senior Lecturer at the Department of German Philology

of Sumy State University

(Sumy, Ukraine) *a.krasulia@gf.sumdu.edu.ua***Vladyslav KRAVCHENKO,***orcid.org/0000-0001-6440-0570*

Fourth Year Student

of the Faculty of Foreign Philology and Social Communications

of Sumy State University

(Sumy, Ukraine) *vladislavvasilevich1999@gmail.com*

DEVELOPING TRANSLATION STUDENTS' DIGITAL READING SKILLS

The article deals with the concept of implementing digital reading into English as a foreign language (EFL) learning process in translator-interpreter training. The importance of digital literacy in professional and educational spheres,

and its interconnection with digital reading is explained. The article considers definitions of digital text and printed text, points out the main differences between them, weighs their advantages and disadvantages, outlines key peculiarities of reader's cognitive perception of both types of texts. It is determined that digital and conventional readings require development of different skills, use of various methods and strategies. Three approaches to EFL reading are described, i.e. structural, cognitive and metacognitive. The application of their theoretical frameworks to the digital reading in language education is described. The paper offers a classification of metacognitive strategies used during the process of EFL reading, such as global, problem-solving and supporting strategies. The terms skimming and scanning are defined as global metacognitive processes. The results of the pedagogical experiment aimed at using different reading strategies in the process of conventional and digital reading, as well as students' performance differences, perceptions and attitudes are presented in the paper. The main advantages and disadvantages of both printed and digital texts from translation students' perspective are identified. It is determined that the core disadvantages of digital reading are lower levels of concentration and focus, lack of physical contact with a book, inconvenient note-taking and highlighting of key information. Whereas the key advantages are such as the possibility to adjust a font size, online availability and free access to downloading of digital texts. Using visual organization of digital texts appears to compensate for the abovementioned drawbacks. Some recommendations on implementation of digital reading into EFL classes are given based on the analyzed data.

Key words: digital reading, reading comprehension, skimming, scanning, printed text, foreign language teaching.

Постановка проблеми. У сучасну епоху технології інтегруються в усі сфери людського життя, зокрема в освітню. Технології допомагають урізноманітнити навчальний процес і уможливають індивідуальний підхід до студента. Окрім того, студенти ХХІ століття мають володіти навичками цифрової грамотності, які допоможуть їм самоактуалізуватися у майбутній професійній діяльності. Однак для ефективного застосування технологій в іншомовній підготовці студентів-філологів потрібно розуміти особливості їх застосування у навчальному процесі.

Дигітальне читання нерозривно пов'язане з модернізацією навчання і поступово починає превалювати над традиційними формами читання. Зі збільшенням використання цифрових бібліотек студенти все рідше звертаються до паперового формату. З огляду на це актуалізується проблема методів та прийомів запровадження дигітального читання в навчальну діяльність через різницю в когнітивних процесах під час читання на папері та цифрових носіях. Це стає проблемним методично-педагогічним завданням для викладачів усіх спеціальностей, зокрема, у підготовці студентів-перекладачів, які читають автентичні тексти в цифровій формі та опрацьовують значні масиви інформації. Читання іноземною мовою має низку характеристик, які в поєднанні з особливостями дигітального читання становлять нове поле для дослідження.

Аналіз досліджень. Дигітальне читання почало викликати інтерес у науковців ще наприкінці ХХ століття. Численні наукові праці присвячувалися відмінностям у ефективності традиційного та електронного форматів (В. Herold, R. Ackerman і М. Goldsmith). Проблема дигітального читання у методиці викладання іноземних мов наразі є актуальною, але водночас малодослідженою. Її було частково висвітлено

у працях J. Coiro і N. Auer. Багато вчених досліджували стратегії, які застосовують студенти під час дигітального читання, спираючись на теоретичні засади стратегій читання іноземною мовою (N. Anderson, K. Mokhtari & R. Sheorey). Так, J. Park, A. Akyel & G. Erçetin описували когнітивні і метакогнітивні стратегії, які студенти застосовують в процесі читання іноземною мовою на електронних носіях.

Мета статті полягає у розробленні методів та прийомів для розвитку навички дигітального читання у студентів-перекладачів шляхом аналізу психолінгвістичних відмінностей між ним і традиційною формою читання.

Виклад основного матеріалу. Наприкінці ХХ століття цифрова грамотність стала ключовою освітньою метою у більшості програмних документів. Її визначають як «здатність розуміти та використовувати інформацію у різноманітних форматах із широкої низки джерел, доступних з комп'ютера і насамперед через Інтернет» (Lankshear, Knobel, 2011: 18). Цифрова грамотність включає в себе адаптацію навичок і досвіду до нових форматів. В неї входять не лише технічні та операційні компетентності, але й уміння оцінювати інформаційний контент, користуватися пошуком в Інтернеті та орієнтуватися в гіпертексті.

Читання, або вміння декодувати текст, виступає традиційним методом здобуття грамотності, але в сучасну епоху до нього також додаються вміння збирати, аналізувати, сприймати та засвоювати інформацію з технічних ресурсів задля визначення її значення. Таким чином, розвиток навички дигітального читання є передумовою здобуття цифрової грамотності. Задля кращого розуміння сутності формування цієї навички потрібно усвідомлювати різницю між друкованими і дигітальними текстами.

Друковані тексти «надають інформацію, сформовану автором, а читач має лише слідувати визначеними автором сюжетом або роз'яснювальній структурі». Читач може прогортати сторінки такого тексту в іншому порядку, але для більшості з них характерна лінійність, а їх риси «не піддаються змінам» (Coiro, 2003: 460). Навіть більше, традиційний формат дозволяє бачити й відчувати фізичний вимір тексту, а папір надає тактильні та просторово-тимчасові сигнали щодо довжини фрагменту (Singer, Alexander, 2016: 3).

Дигітальні тексти можуть бути доступні через Інтернет у формі веб-сторінки та текстового повідомлення через будь-які портативні носії. Вони мультимодальні, тобто також містять аудіо, відео, зображення та гіпертекст. Ці характеристики надають дигітальним текстам більшої інтерактивності порівняно з традиційним форматом (Pardede, 2009: 81). Іншими словами, для дигітальних текстів характерні нелінійність і непередбачуваність.

На відміну від традиційного формату, дигітальні тексти не статичні. Наприклад, існує можливість змінити колір, форму та розмір тексту, що може нести певні переваги, але, з іншого боку, збільшення розміру кегля зменшить кількість тексту на сторінці, що може ускладнити встановлення логічних зв'язків між прочитаним матеріалом. Гіперпосилання також збільшують когнітивне навантаження на читача (Pardede, 2009: 82).

Зважаючи на значні відмінності двох форматів, можна дійти висновку, що задля їх освоєння мають застосовуватися різні методи й навчальні стратегії.

Коли дигітальне читання застосовується для вивчення іноземної мови, цей процес ще складніше концептуалізувати. Варто зазначити, що взаємозв'язок читання рідною та іноземною мовами не можна пояснити однією моделлю, оскільки цей процес є індивідуальним та багатоскладовим. Окрім того, він стимулює утворення нових нейронних зв'язків, що розвиває пластичність мозку та когнітивну гнучкість. Проте низка дослідників сформулювали власні теорії реалізації цього процесу, які ґрунтуються на трьох підходах:

1) *структурний підхід*: читачі виступають пасивними реципієнтами інформації, закладеної у друкованому тексті. Згідно з цим поглядом читання – це декодування послідовності надрукованих символів у звуковій еквіваленті під час спроби зрозуміти текст;

2) *когнітивний підхід* враховує роль фундаментального знання, підкреслює інтерактивність читання і конструктивні аспекти розуміння. Читання розглядається як «психолінгвістична гра у відгадку», процес, під час якого читач обро-

блює текст, робить гіпотези, підтверджує або спростовує їх;

3) прихильники *метакогнітивного підходу* розглядають читання як процес активної побудови значень, впродовж якого читач використовує лінгвістичну інформацію як із самого тексту, так із його фундаментальних знань, усвідомлюючи свої дії під час читання (Liaw, English, 2017: 63).

Для об'єктивної оцінки ролі технологій у процесі навчання читання іноземною мовою дослідники та викладачі-практики також зверталися до теорій засвоєння іноземних мов.

Теорія мультимедійного навчання R. Mayer, яка ґрунтується на принципах когнітивної науки, застосовувалася для створення мультимедійних текстів для вивчення іноземної мови. На думку вченого, задля ефективного навчання у мультимедійному просторі студент повинен підбирати доречні слова та образи, організувати їх у послідовні ілюстровані та вербальні моделі, об'єднувати їх один з одним, а також із попереднім знанням. Таким чином, студент краще запам'ятовуватиме навчальний матеріал, зберігаючи його у довгостроковій пам'яті (Mayer, 2005: 54).

Метакогнітивний підхід також надає теоретичне підґрунтя того, як технології змінюють процес читання іноземною мовою. A. Akyel і G. Erçetin виявили, що студенти часто звертаються до онлайн словників під час читання. Не зважаючи на те, що цю стратегію було перейнято від традиційних форм читання, різноманітні онлайн і гіпермедіа ресурси утворили нові стратегії для читачів (Akyel, Erçetin, 2008: 147). Наприклад, J. Park, J. Yang, і Y. Hsieh виявили, що для кращого розуміння тексту студенти часто застосовують зображення, відео, комп'ютерні програми та додаткові функції, а саме: перевірку правопису, виділення тексту тощо (Park, Yang, Hsieh, 2014: 149). Метакогнітивні стратегії допомагають досягти мети читання. N. Anderson розподілив метакогнітивні стратегії читання на п'ять основних компонентів:

1) підготовка та планування ефективного читання;

2) рішення, коли використовувати певну стратегію читання;

3) розуміння того, як контролювати застосування стратегій;

4) вміння розподіляти в певному порядку різноманітні стратегії читання;

5) оцінювання використання стратегій читання (Anderson, 2003).

K. Mokhtari і R. Sheorey виділили три основні типи метакогнітивних стратегій читання:

1) глобальні стратегії читання – це сплановані тактики, за допомогою яких студенти контролюють процес читання. Наприклад, встановлення мети й попередній перегляд тексту;

2) стратегії вирішення проблем – дії, які студенти виконують під час безпосередньої роботи з текстом. Наприклад, оптимізація швидкості читання, вгадування значень невідомих слів, перечитування тексту для кращого розуміння;

3) допоміжні стратегії – базові механізми підтримки, які сприяють кращому розумінню тексту. Наприклад, використання словників, створення нотаток, виділення фрагментів тексту (Mokhtari, Sheorey, 2002: 6).

Всі вищезазначені класифікації сприяють не лише покращенню викладання, але й збільшенню рівня розуміння студентів, оскільки вони одночасно контролюють темп читання і критично оцінюють матеріал.

Сканування і скімінг є прикладами глобальних метакогнітивних стратегій. Скімінг – це швидкий перегляд тексту для розуміння загального змісту. Сканування – пошук конкретної інформації в текстах (Foasberg, 2014: 714). Оскільки дигітальні тексти складаються з великих обсягів нелінійної інформації, читач часто звертається до цих стратегій задля досягнення поставленої мети. Незважаючи на те, що сканування й скімінг також беруть початок з традиційного читання, найчастіше вони застосовуються саме в дигітальних текстах через потребу швидше опрацювати інформацію. На думку В. Herold, таке поводження з текстом перешкоджає розвитку рефлексії та більш глибокому розумінню матеріалу на однаковому рівні з друкованими текстами (Herold, 2008).

У цій статті ми презентуємо результати педагогічного експерименту, який було реалізовано у другому семестрі 2019/2020 навчального року у Сумському державному університеті на кафедрі германської філології. У межах цього дослідження відбулося порівняння застосування традиційного та дигітального читання на заняттях англійської мови у процесі підготовки студентів-філологів. Мета нашого дослідження полягала у виявленні того, які стратегії студенти використовують під час читання різних форматів, і яким чином вибір певної стратегії впливає на техніку читання та, найголовніше, розуміння прочитаного.

В експерименті брала участь академічна група студентів-перекладачів, які впродовж низки занять виконували завдання з дигітального і традиційного читання. По закінченню занять було проведено опитування, створене за допомогою сервісу *Google Forms*, яке допомогло встановити ставлення студентів до читання в обох форматах.

Для занять було обрано два близьких за обсягом і лексичною складністю оповідання “*Charles*” Ширлі Джексон і “*Respectable Woman*” Кейт Чопін. До них склалися завдання на *сканування*, *скімінг* та *глибше розуміння*. Для першого оповідання було обрано повністю паперовий формат завдань. Для другого – цифрові платформи *CommonLit* для читання і *Graasp* для виконання завдань. Враховуючи принципи мобільної педагогіки, був застосований підхід BYOD. Отже, студенти працювали з власними смартфонами, тому підбиралися платформи, які б належним чином функціонували на цих електронних носіях.

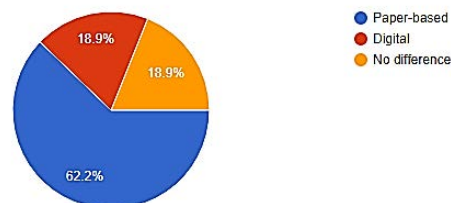
Перше завдання на *скімінг* полягало у швидкому перегляді оповідання і висування своїх припущень щодо сюжету. Припущення були більш точними на занятті з дигітального читання, що, можливо, пов’язано з тим, що студенти більш звикли до скімінгу в електронному середовищі. Завдання на *сканування* полягало у пошуці особистих якостей персонажу. З ним студенти впорались приблизно однаково в обох форматах із невеликою перевагою друкованого тексту. Для перевірки *розуміння* прочитаного було задано питання з відкритими відповідями. Для більш *глибокого розуміння* твору та саморефлексії після читання студентам було запропоновано “*One-Minute Writing Activity*”. Результати показали однаковий або вищий рівень розуміння прочитаної історії в цифровому форматі порівняно з друкованим.

Для більш широкого і глибокого вивчення теми дослідження та отримання валідних даних для узагальнення результатів також було проведено анонімне опитування серед студентів інших академічних груп кафедри германської філології, які мали досвід читання в обох форматах.

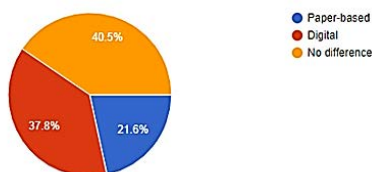
В анонімному опитуванні взяло участь 37 студентів-перекладачів. За результатами опитування з’ясувалося, що більшість, а саме 62.2% опитованих, надають перевагу традиційному формату читання й вважають його легшим для розуміння та концентрації уваги (див. Рис. 1). Дигітальне читання потребує більше зусиль для розуміння змісту тексту (див. Рис. 2).

Which reading format do you prefer most?

37 responses

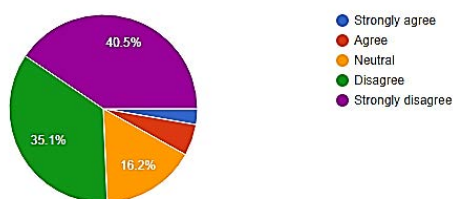

Which reading format requires more mental effort to understand the content to the reading?
37 responses

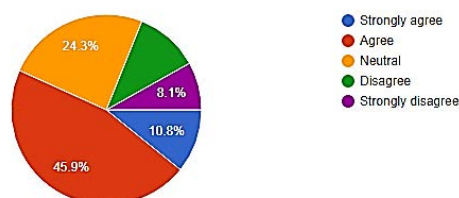

Відкриті запитання стосувалися як *переваг*, так і *недоліків* обох форматів. Серед *переваг традиційного читання* найчастіше згадувались краща концентрація (див. Рис. 3, 4) і менше навантаження на зір порівняно із електронним форматом. Також часто згадувалась важливість фізичного контакту з книгою, що допомагає краще орієнтуватися в тексті. Відповідно, багато студентів зазначили, що читання на папері більшою мірою сприяє розумінню та запам'ятовуванню прочитаного матеріалу.

I find it hard to concentrate when reading on paper
37 responses

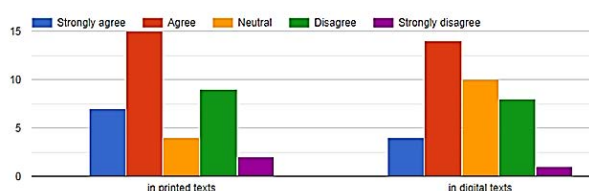

I find it hard to concentrate when reading digitally
37 responses

Більшість учасників опитування зазначити, що для них важливо виділяти ключову інформацію та робити позначки. Як показують результати опитування (див. Рис. 5), вони застосовують цю стратегію, коли читають в обох форматах, проте вважають, що на папері це робити набагато простіше та зручніше.

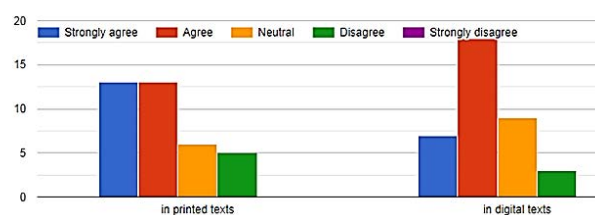
I take notes while reading to understand the text and make larger connections

Головними *недоліками друкованих текстів* учасники опитування вважають недоступність через високу вартість поліграфічної продукції та низький рівень портативності. Деякі учасники також зазначали серед мінусів неможливість змінити розмір шрифту та редагувати текст. Принагідно зазначимо, що 2 студенти зауважили щодо наслідків виробництва паперових книг, яке вимагає багато природних ресурсів, отже, шкодить навколишньому середовищу.

Серед *переваг дигітального формату* найчастіше виділяли портативність пристроїв для читання, доступність та безкоштовність матеріалів, можливість копіювати текст. Останнє, за словами учасників опитування, допомагає їм швидше знайти переклад нових слів. Таким чином, під час читання на папері студенти дещо частіше намагаються вгадати значення незнайомих слів, ніж під час читання на електронних носіях (див. Рис. 6). Не менш значущою є можливість налаштувати текст під свої уподобання. Деякі учасники також віднесли до переваг яскравість дигітального формату, що сприяє кращому запам'ятовуванню.

When I read, I tend to guess the meaning of unknown words or phrases rather than using reference materials (e.g., an online dictionary).

До *недоліків дигітального читання* віднесли передусім низький рівень концентрації уваги. Студенти зазначали, що вони відволікаються як через втомленість очей, так і через додаткові функції своїх гаджетів, зокрема доступ до соціальних мереж та розважальних ресурсів. Один зі студентів також зауважив, що під час дигітального читання важче вибудовувати логічні зв'язки і розвивати уяву. Це певною мірою суголосно із твердженням інших студентів, що вони використовують стратегію візуалізації інформації меншою мірою у дигітальних текстах. Більшість студентів застосовують глобальні стратегії застосування таблиць, зображень та типографічних характеристик в обох форматах. Скімінг і сканування частіше застосовують саме під час дигітального читання. Окрім того, багатьох студентів непокоїли потенційні технічні проблеми, що виникають під час читання на електронних носіях: відсутність Інтернет-з'єднання, низький заряд пристрою тощо.

Незважаючи на вищезазначені недоліки, більшість учасників опитування погоджуються, що дигітальне читання має бути складником процесу вивчення іноземної мови. На їхню думку, інтерактивність і доступність цього формату може урізноманітнити навчальний процес. Також більшість студентів вважають, що у світі технологій важливо розвивати навичку дигітального читання та опрацювання значних масивів Інтернет джерел. Проте під час запровадження дигітального читання у процес вивчення англійської мови важливо враховувати, що студенти по-різному сприймають цей формат і застосовують різні стратегії читання. Таким чином, можна дійти висновку, що з урахуванням індивідуальних особливостей сприймання традиційного та електронного формату читання, використання різних стратегій, доцільно навчитися компенсувати втрачені переваги читання на папері використанням інтерактивних функцій дигітального тексту, які можуть забезпечити кращу концентрацію уваги й тим самим стимулювати формування навички дигітального читання.

Висновки. У сучасному світі навичка дигітального читання є невіддільною як для освітньої, так і для професійної сфери. Застосування дигіталь-

ного читання на заняттях з іноземної мови сприяє вдосконаленню іншомовної комунікативної та інформаційної компетентності студента-філолога. У своїй професійній діяльності перекладачі повинні вміти опрацювати, аналізувати та синтезувати значні масиви даних, які здебільшого подано у цифровому форматі. Саме тому є доцільним розвивати техніки скімінгу та сканування, отже, інтегрувати цю компоненту у процес іншомовної підготовки студентів. Але при цьому необхідно враховувати не лише особливості читання іноземною мовою, але й відмінності між друкованими і електронними текстами. Одним із найважливіших складників у дигітальному читанні є візуальна організація тексту, яка має компенсувати відсутність фізичного контакту з папером. Таким чином, у процесі розробки завдань необхідно запроваджувати індивідуальний підхід та враховувати, що студенти застосовують різні стратегії під час читання на папері й на моніторі електронного гаджету. Перспективи подальших досліджень вбачаємо у ґрунтовному аналізі інтеграції мобільних додатків, а саме: *Spritzlet*, *Spreader*, *BeeLine Reader*; у процес вивчення англійської мови та їх ролі у формуванні навички іншомовного швидкочитання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Akyel A., Ercetin G. Hypermedia reading strategies employed by advanced learners of English. *System* V. 37 № 1, С. 136–152.
2. Anderson, N. The role of metacognition in second/foreign language teaching and learning. *The Language Teacher* 2003. URL: https://jalt-publications.org/old_tlt/articles/2003/07/anderson?y=2003&mon=07&page=anderson. [Дата звернення: 16.04.20].
3. Coiro J., Reading comprehension on the Internet: Expanding our understanding of reading comprehension to encompass new literacies. *The Reading Teacher*, V. 56. № 2. 2003. С. 458–464.
4. Foasberg N. Student Reading Practices in Print and Electronic Media. *College & Research Libraries*. V. 75. № 5. 2014. С. 705–723.
5. Herold B. Digital Reading Poses Learning Challenges for Students. 2014. URL: https://www.edweek.org/ew/articles/2014/05/07/30reading_ep.h33.html [Дата звернення: 16.04.20].
6. Lankshear C., Knobel M. New literacies: everyday practices and social learning, 3rd edition. Maidenhead, UK: Open University Press. 2011. 298 с.
7. Liaw M., English K. Technologies for Teaching and Learning L2 Reading. *The Handbook of Technology and Second Language Teaching and Learning* UK: John Wiley & Sons, Inc. С. 62–76.
8. Mayer, R. 2005. Cognitive Theory of Multimedia Learning. *The Cambridge Handbook of Multimedia Learning*. Cambridge: Cambridge University Press, С. 31–48.
9. Mokhtari K. & Sheorey R. Measuring ESL students' awareness of reading strategies. *Journal of Developmental Education*. V. 25. 2002. С. 2–10.
10. Pardede P. Print vs Digital Reading Comprehension in EFL. *Journal of English Teaching* V. 5 № 2. 2019. С. 77–90.
11. Park J., Jae-Seok Y., Hsieh Y. 2014. University level second language readers' online reading and comprehension strategies. *Language, Learning and Technology*. V. 18 № 3, С. 148–172.
12. Singer L., Patricia A. Reading Across Mediums: Effects of Reading Digital and Print Texts on Comprehension and Calibration, *The Journal of Experimental Education* V. 85. № 1. 2016. С. 155–172.

REFERENCES

1. Akyel A., Ercetin G. Hypermedia reading strategies employed by advanced learners of English. *System* V. 37 № 1, pp. 136–152.
2. Anderson, N. The role of metacognition in second / foreign language teaching and learning. *The Language Teacher* 2003. URL: https://jalt-publications.org/old_tlt/articles/2003/07/anderson?y=2003&mon=07&page=anderson. [Accessed 16.04.20].

3. Coiro J., Reading comprehension on the Internet: Expanding our understanding of reading comprehension to encompass new literacies. *The Reading Teacher*, V. 56. № 2. 2003. P. 458–464.
4. Foasberg N. Student Reading Practices in Print and Electronic Media. *College & Research Libraries*. V. 75. № 5. 2014. P. 705–723.
5. Herold B. 2014. Digital Reading Poses Learning Challenges for Students. URL: https://www.edweek.org/ew/articles/2014/05/07/30reading_ep.h33.html [Accessed 16.04.20].
6. Lankshear C., Knobel M. *New literacies: everyday practices and social learning*, 3rd edition. Maidenhead, UK: Open University Press. 2011. 298 p.
7. Liaw M., English K. Technologies for Teaching and Learning L2 Reading. *The Handbook of Technology and Second Language Teaching and Learning* UK: John Wiley & Sons, Inc. P. 62–76.
8. Mayer, R. 2005. Cognitive Theory of Multimedia Learning. *The Cambridge Handbook of Multimedia Learning*. Cambridge: Cambridge University Press, P. 31–48.
9. Mokhtari K., Sheorey R. Measuring ESL students' awareness of reading strategies. *Journal of Developmental Education*. V. 25. 2002. P. 2–10.
10. Pardede P. Print vs Digital Reading Comprehension in EFL. *Journal of English Teaching* V. 5 № 2. 2019. P. 77–90.
11. Park J., Jae-Seok Y., Hsieh Y. 2014. University level second language readers' online reading and comprehension strategies. *Language, Learning and Technology*. V. 18 № 3, P. 148–172.
12. Singer L., Patricia A. Reading Across Mediums: Effects of Reading Digital and Print Texts on Comprehension and Calibration. *The Journal of Experimental Education* V. 85. № 1. 2016. P. 155–172.